

eP Coses de la vida | GRAN BARCELONA

Ecologia als terrats

BCN imprimeix més ritme al desplegament de terrats verds

Aquest any ja s'han estrenat cinc cobertes enjardinades i cinc més s'estan construint

La ciutat ha aconseguit sumar una hectàrea de superfícies vegetals noves des del 2016

MICHELE CATANZARO
BARCELONA

Des de la planta 21 d'un bloc de pisos, Mercè Armelles veu una Barcelona erma: «Maons, ciment, xemeneies...». Quan es va encarregar de la presidència de la seva comunitat –tres edificis al carrer Aragó cantonada Casanova–, va proposar als veïns crear un jardí al gran terrat entre els tres blocs. Armelles es va assa-

bentar d'una convocatòria d'ajudes de l'Ajuntament de Barcelona per a la construcció de 10 cobertes verdes en edificis privats. Des de començament d'any, se n'han estrenat cinc i la resta estan en construcció. La d'Aragó amb Casanova és una de les primeres. A partir de l'abril, l'enrajolat va donar pas a plantes suculentes, mates florides, camins de graveta, dos bancs i una caseta de pals (un hotel d'insectes).

«Aquest espai no tenia utilitat. Ara venen avis, famílies i treballadors a l'hora de dinar», relata Armelles.

EDIFICI REFRIGERAT // «Les cobertes verdes són una manera d'adaptar-se a la crisi climàtica», afirma Lidia Calvo, directora d'Eix-verd, l'empresa que ha enjardinat aquesta zona. «Retenen l'aigua, refrigeren l'edifici, milloren la qualitat de l'aire, ajuden

la biodiversitat i fins i tot poden produir aliments».

«De les 40 hectàrees de verd públic creades des del 2016, una és de cobertes verdes: les privades del concurs –4.000 o 5.000 metres quadrats– i algunes de públiques», detalla Frederic Ximeno, gerent de Medi Ambient de l'ajuntament. El 2014, Xavier Trias ja va començar a subvencionar els terrats vegetals. El 2015 es va formar

Cobertes Mosaic, un grup d'investigadors, col·legis professionals i empreses nascut per impulsar aquesta solució. Però la idea va agafar embranzida amb el concurs del 2017, sota el mandat d'Ada Colau, que va apujar la subvenció al 75% del cost i li va donar publicitat. Es van presentar 45 propostes. «Al nord d'Europa i als Estats Units ja han entès fa anys que el medi ambient no és només una qües-

ARAGÓ AMB CASANOVA Un jardí creix al terrat de tres blocs. A la dreta, Mercè Armelles, la seva impulsora.

AGRICULTURA URBANA

Cultivar ciutats

L'ús agrícola de cobertes ecològiques i altres espais urbans està a l'alça arreu del món

M. C.
BARCELONA

Si es conreessin tomàquets en una petita fracció (el 8%) de les cobertes de la Zona Franca, es podria satisfer el consum d'un de cada 10 habitants de la ciu-

tat. Així ho va revelar un estudi del 2015, que va obrir els ulls sobre el potencial de l'agricultura a les cobertes de la ciutat. Reverdir terrats serveix per disfrutar del jardí, refrescar els edificis, protegir-los d'humidi-

tats i inundacions, fins a crear un espai acollidor per a insectes i ocells. Però és trencador utilitzar-les com a horts.

El creixement de l'agricultura urbana és una tendència global. El 2016, París va finançar 33 projectes en el marc de la primera convocatòria de Parisculteurs. La ciutat pretén «vegetalitzar» 100 hectàrees fins al 2020, algunes al nou barri verd Chappelle International. En l'última dècada, a Berlín s'han creat 100 nous horts comunitaris, i en una desena de ciutats alemanyes, consells de l'alimentació, que impulsen projectes d'agricultura urbana. «Ja no es veu l'agricultura urbana com una co-

sa pintoresca: estem a prop d'un punt d'inflexió», afirma Xavier Gabarrell, implicat en el treball del 2015 i investigador de l'Institut de Ciència i Tecnologia Ambientals de la Universitat Autònoma de Barcelona (ICTA-UAB).

A més d'horts en cobertes, hi ha altres models: horts interiors, parets comestibles i hivernacles en terrats. També hi ha gran diversitat de motivacions que van des de les iniciatives comunitàries fins al més pur negoci. En són exemples els hivernacles comercials a Mont-real (Lufa Farms), Nova York (Gotham Greens), la Haia (UrbanFarmers) i Berlín (ECF). Al sud del món, la producció interna a les ciutats és artesana-

RESIDÈNCIA GRAN VIA PARC La gent gran disfruta cuidant l'hort.

ció de l'Administració, sinó també dels particulars. El concurs normalitza aquestes actuacions», afirma Calvo.

REVALORIZAR LA PROPIETAT // Carregada d'arguments, Armelles no va tardar a convèncer els seus veïns. Els 150.000 euros del cost del projecte s'haurien gastat igualment per impermeabilitzar el terrat i sense les tres quartes parts cobertes per la subvenció. Els veïns també van assumir el cost de la manteniment, de diversos milers d'euros a l'any. «Un espai verd al centre de Barcelona revaloritza la propietat», observa Armelles.

No obstant, aquesta reacció no és habitual. «Abans de trobar un edifici disposat a fer-ho, vaig tenir la negativa de molts altres», diu Jaume Ferret, comercial de l'empresa Et Posem Verda, que ha treballat en dues de les noves cobertes verdes. «Que el sostre no aguantarà, que cal-

drà regar les plantes, que hi haurà humitat i mosquits... hi ha molts mites sobre problemes resolts fa anys».

Finalment, Ferret va trobar un lloc imprevisit: el terrat de les enormes cambres frigorífiques de l'empresa Frimercat, a Mercabarna. Des del maig, enmig dels sostres grisos del polígon, hi ha un jardí de 700 metres quadrats amb suaus ondulacions i plaques solars. «No teníem ni la més remota idea de fer res semblant -afirma Antonio Manzano, director general de Frimercat-. Ho acceptem per responsabilitat social i perquè és una cosa innovadora». Els fabricants han aprofitat el gebre que es forma al voltant dels tubs frigorífics (més de 6.000 litres d'aigua al mes) per regar. La construcció va costar 165.000 euros.

«Sense enderrocar edificis ni comprar terra, el concurs genera milers de metres quadrats

verds. Els privats aporten part del cost de construcció i la manteniment. Hi ha beneficis per a tothom amb manteniment privat», assenyala Ferret.

Una condició del concurs és que els terrats siguin d'ús co-

Aquestes instal·lacions s'han erigit en un element més contra la crisi climàtica, segons la directora d'Eixverd

Mites com que hi hagi humitat o mosquits estan resolts des de fa anys, segons Et Posem Verda

munitari. Aquesta funció sobresurt a la terrassa de la residència de gent gran Gran Via Parc. Des de la primavera, l'ocupen una franja de terra i un conjunt de taules de cultiu. «Una vegada per setmana, l'amanida dels 170 residents està feta amb productes que procedeixen del nostre hort», afirma Eva Torralaba, educadora de la residència. Les persones grans col·laboren activament en el cultiu. És una activitat que els diverteix i a més els fa sentir útils. «Quan vaig veure els avis disfrutant mentre tallaven les hortalisses, em vaig emocionar», diu Fernando García, de Germina, l'empresa que va construir l'hort, una obra de 130.000 euros.

ESPAI FORMATIU // També disfruten d'una coberta verda els estudiants dels salesians de Sarrià. Una passarel·la metàl·lica que creua el pati és des del novembre del 2018 una catifa vegetal

de 200 metres quadrats. Aquí els alumnes munten plaques solars i un aerogenerador, en el marc del seu curs d'energies renovables. «Es veu una mica de verd des de les finestres de l'escola: en una ciutat amb molta contaminació i pocs espais verds, és important», afirma el director, José Abascal. L'obra va costar 60.000 euros.

A començaments de juliol, el grup Cobertes Mosaic va publicar unes recomanacions, i va demanar un marc normatiu específic que inclogui una ordenança de cobertes verd. «Està a punt: el nou govern municipal haurà d'abordar-la a partir de setembre», replica Ximeno. El gerent no preveu cap altra convocatòria abans del 2020 però espera que l'actual serveixi per trencar prejudicis. Armelles hi coincideix. «M'agradaria que els veïns de Barcelona tinguessin la possibilitat de seguir el nostre exemple», conclou. ≡

SERGI CONESA

SALESIANS DE SARRIÀ El director, José Abascal, al costat de les plaques solars que han muntat els estudiants.

FRIMERCAT L'empresa compta ara amb un jardí de 700 metres en ple Mercabarna.

SERGI CONESA

nal i contribueix a la nutrició i als ingressos de les famílies. Al contrari, al nord del món les motivacions principals són la connexió amb la natura i l'esperit comunitari.

Risc de gentrificació

Però no tots els projectes tenen consens. «Cada vegada n'hi ha més de bloquejats pels veïns, sobretot en cobertes. Temen que facin pudor, que atreguin rates o generin sorolls. Ens ha sorprès», observa Mélanie Colle, de la fundació AgroParis-Tech, que ha coordinat les dues primeres convocatòries Paris-culteurs (2016 i 2018). Que alguns projectes no sorgeixin de

les mateixes comunitats podria explicar part del rebuig. La investigadora Raychel Santo del Johns Hopkins Center for a Livable Future va detectar que bona part de les iniciatives d'agricultura urbana als EUA eren liderades per blancs no residents, en barris de majoria negra o llatina, mentre que els liderats per comunitats amb ingressos inferiors tenien més dificultats.

L'agricultura urbana augmenta també el risc de la «gentrificació verda», segons Santo. Els barris milloren, puja el preu de la vivenda i acaba desplaçant els residents menys acabats, fora que s'implementin mesu-

Les motivacions van des de crear iniciatives en comunitat fins al més pur negoci

res de compensació.

Tampoc és automàtic que l'agricultura urbana afecti positivament el canvi climàtic. L'ús d'aigua i energia i el transport de recursos es poden disparar en un model de cultiu fragmentat i de petita escala. D'altra banda, els estudis demostren que és improbable que els productes s'intoxiquin amb la contaminació de la ciutat.

Malgrat tots aquests contratemps, els projectes es multipliquen. Santo se n'alegra. «Per cultivar has d'estar atent al temps. T'obre al pensament sistèmic, i això no ho vaig aprendre a l'escola tradicional: alguns dels grans problemes del món són precisament sistèmics», explica. Segons aquesta investigadora, la raó de l'èxit d'aquesta pràctica està molt arrelada en les persones. «És especial fer créixer el teu propi aliment, una experiència que transforma. Veus la història d'una cosa a partir d'una llavor. Adquireixes una connexió especial amb el que suposa cuidar les coses». ≡